

بخش الف: اصول اساسی علم نبات با تمرکز بر نباتات مزرعه ای

درس ۴: درک آناتومی برگ و شکل شناسی

مجموع لغات (اصطلاحات)

- پلاسید میسوفیل (بافت درونی پرچین برگ)
- رگ های موازی
- برگدم (ساقه برگ)
- مشبک پر مانند (پیناتلی نیتد)
- برگ ساده
- بافت درونی نرم و اسفنج مانند
- ستوماتا (دهن یا منفذ)
- برگ مرکب
- پوست (کیوتیکل)
- رگ بندی دو شاخه ای
- روپوست
- حجره یا سلول محافظ
- پهنای برگ

اجزای عمده برگ کدام است؟

■ برگ ها از اندام های عمده تولید کننده مواد غذایی برای نبات بشمار می رود.

■ ساخت و شکل برگ طوری می باشد که نور را بطور موثر جمع آوری نموده و از انرژی آن بخاطر تولید غذا استفاده می نماید.

■ بیاد داشته باشید که این پروسه را فتوسنتز می نامند

■ برگ دارای چندین جزء می باشد

- ۱. نوک – عبارت از قسمت بالایی برگ است که می تواند نوک دار باشد یا گرد، صاف یا هموار.
- ۲. لبه – عبارت از کنار پهنای برگ می باشد که نظر به نوع نبات فرق می کند.
- بعضی صاف و هموار، بعضی دندانه دار، بریده بریده یا چاک دار می باشد.
- ۳. رگ میان برگ – رگ میان از نقطه وسطی بطرف پائین پهنای برگ قرار دارد.
- ۴. رگ ها – دارای ایکسیلیم (بافت های چوبی) و فلویم (بافت لیفی) نبات می باشد.
- رگ ها می تواند بطور موازی وجود داشته یا با هم بافت خورده باشد.

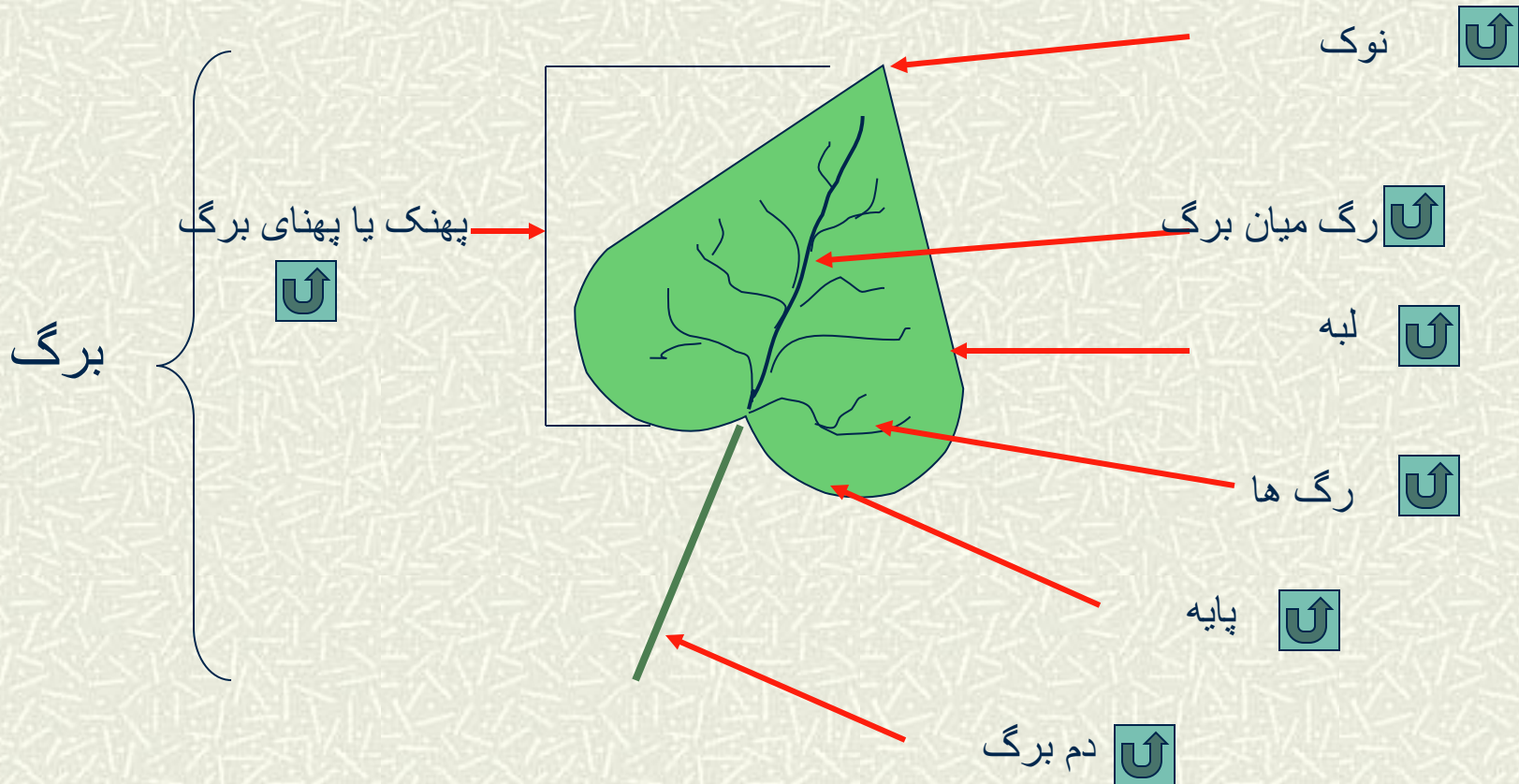
■ ۵. پایه – به سطح زیرین برگ اتصال دارد. مانند نوک برگ، این قسمت برگ نیز می تواند گرد، قلب مانند، هموار، و غیره باشد. ▶

■ ۶. دم برگ یا برگدم – بنام ساقه برگ یاد میشود که کاملاً ساقه نبوده اما قسمت عمده آنرا بافت های چوبی و بافت های لیفی تشکیل می دهد. همچنان دم برگ پهنای برگ را از ساقه آن دور نگه میدارد. ▶

■ ۷. پهنک یا پهنای برگ - بخش عمده برگ بوده که دارای سطح بزرگ و پهنای می باشد ▶

■ دارای چندین طبقه می باشد که نبات را کمک می کند تا حرکت نموده و مواد فتوسنتز و محصول فرعی را ذخیره نماید

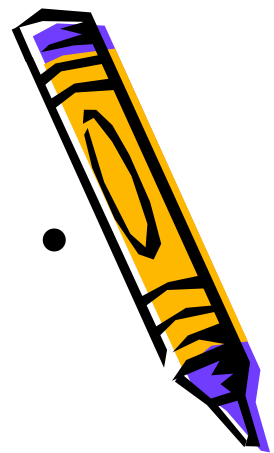
اجزای مهم برگ

بعضی از انواع عمده برگ کدام ها اند

برگ ها دارای انواع مختلف می باشد

- بعضی از برگ ها با آب و هوای گرم تطابق دارد
- آب را در برگ ها ذخیره می نماید یا اندازه آن کوچک باشد.
- بعضی از برگ ها دارای پهنای بزرگ می باشد تا هرچه بیشتر نور را در موقعیت های سایه دار ذخیره نماید
- در بعضی نباتات، پهنای برگ در چندین بخش تقسیم می گردد

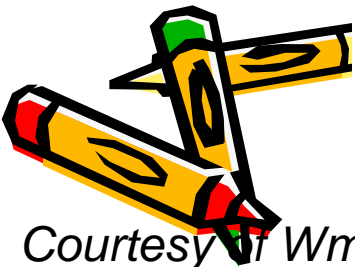
• برگ‌گی که فقط دارای یک پهنا در برگ‌دم می‌باشد بنام برگ ساده یاد می‌شود

– اکثریت نباتات دارای برگ‌های ساده می‌باشد.

• در بعضی برگ‌ها، وقتی پهنای برگ به سه یا بیشتر حصه تقسیم می‌گردد، آنرا برگ مرکب می‌نامند.

– برگ‌های مرکب دارای انواع مختلف می‌باشد.

انواع برگ های مرکب

برگ شانه
ای طاق

برگ شانه
ای
جفت

برگ پنجه
ای مرکب

کدام نمونه رگ ها در برگ ها وجود دارد؟

رگ های نباتات گلدار دارای چندین نمونه می باشد

■ اکثریت این نمونه ها را می توان به دو گروه طبقه بندی نمود

■ الف) رگ های موازی- که در گیاهان تک لپه ای وجود دارد.

■ هیچ یک از رگ ها در سرتاسر برگ یک دیگر را قطع نمی کند

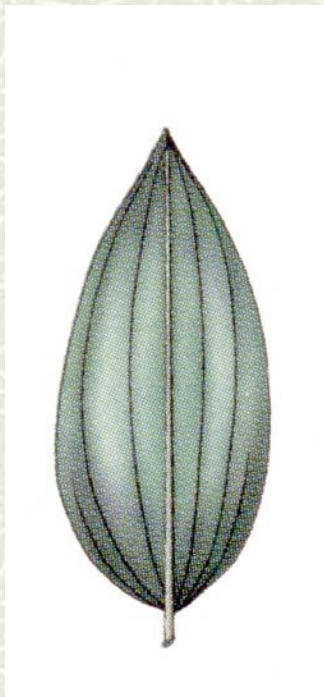
■ طوری بنظر می رسد که گویا رگ ها در بالا و پائین پهنای برگ با هم آمیخته اند

■ (ب) رگبرگهای شبکه ای – در گیاهان دولپه ای
■ یک دیگر را وصل نموده و از یک دیگر انشعاب می
کند

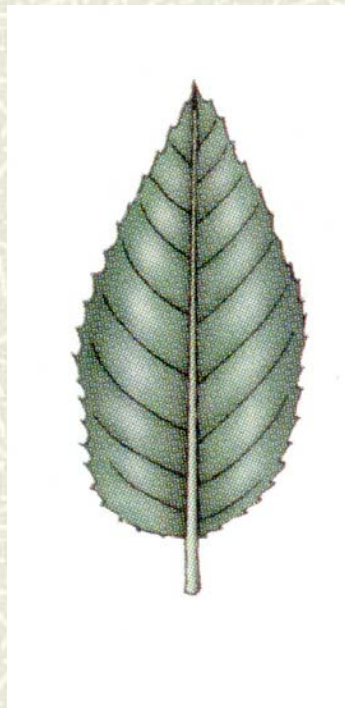
- بعضی از برگها دارای چندین رگ های کوچکتر می
باشد که از رگ های وسطی بزرگ انشعاب می نماید.
- که این حالتی است موسوم به برگ شبکه ای پر مانند
- بعضی از برگ ها دارای چندین رگ های بزرگ (رگ
میان) می باشد که از دم برگ انشعاب می کند.
- که بنام رگ های شبکه ای پنجه ای یاد می شود.
- بعضی از برگ ها دارای نمونه رگهای گسترده می باشد که
این نمونه بنام رگ بندی دو شاخه ای یاد می شود
- مانند درخت ژنگو (درخت چهل سکه)

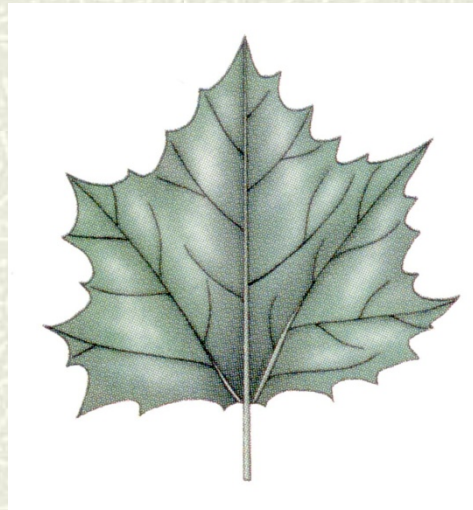
انواع رگ بندی برگ ها

رگ های موازی

رگ های پرمانند

رگ های پنجه مانند

رگ های دو شاخه ای

برگ چطور تنظیم می گردد؟

■ یک برگ طوری تنظیم می گردد که نور افتاب را ذخیره نموده و بعداً آنرا از طریق فتوسنتز (نور ساخت) به مواد غذایی تبدیل می نماید

■ برگ دارای چندین طبقه نسج ها می باشد که این کار را ممکن می سازد:

■ ۱. کیوتیکل - در قسمت بالای برگ یک طبقه مومی غیر حجروی می باشد

■ از ریختن آب جلوگیری می کند

■ عموماً، گیاهانی که در مناطق خشک قرار دارند دارای طبقه های کیوتیکل

بسیار ضخیم می باشند

■ ۲. پوست بیرونی - طبقه بعدی برگ

■ بمنظور حفاظت مورد استفاده قرار می گیرد. ▶

■ طبقه جلد مانند حشرات که در قسمت بالا و همچنان در قسمت پائین سطح برگ قرار دارد

■ یک یا چندین طبقه ضخیم جروی

■ ۳. پلیسید میسوفیل (بافت درونی پرچین) – مستقیماً

تحت رو پوست یا پوست بیرونی قرار دارد

■ در قسمت اخیر بطور محکم و بسته‌یی وجود دارد

■ مسئول اکثریت فتوسنتزها (نورساخت‌ها) در برگ

می باشد ▶

■ ۴. بافت های درونی اسفنج مانند - زیر طبقه پرچین
قرار دارد ▶

■ حجراتی که بطور شل (سست) یکجا قرار دارد.

■ دارای حفره های متعددی می باشد که مواد خام
استفاده شده و تولیدات فتوسنتز را نگهدارند.

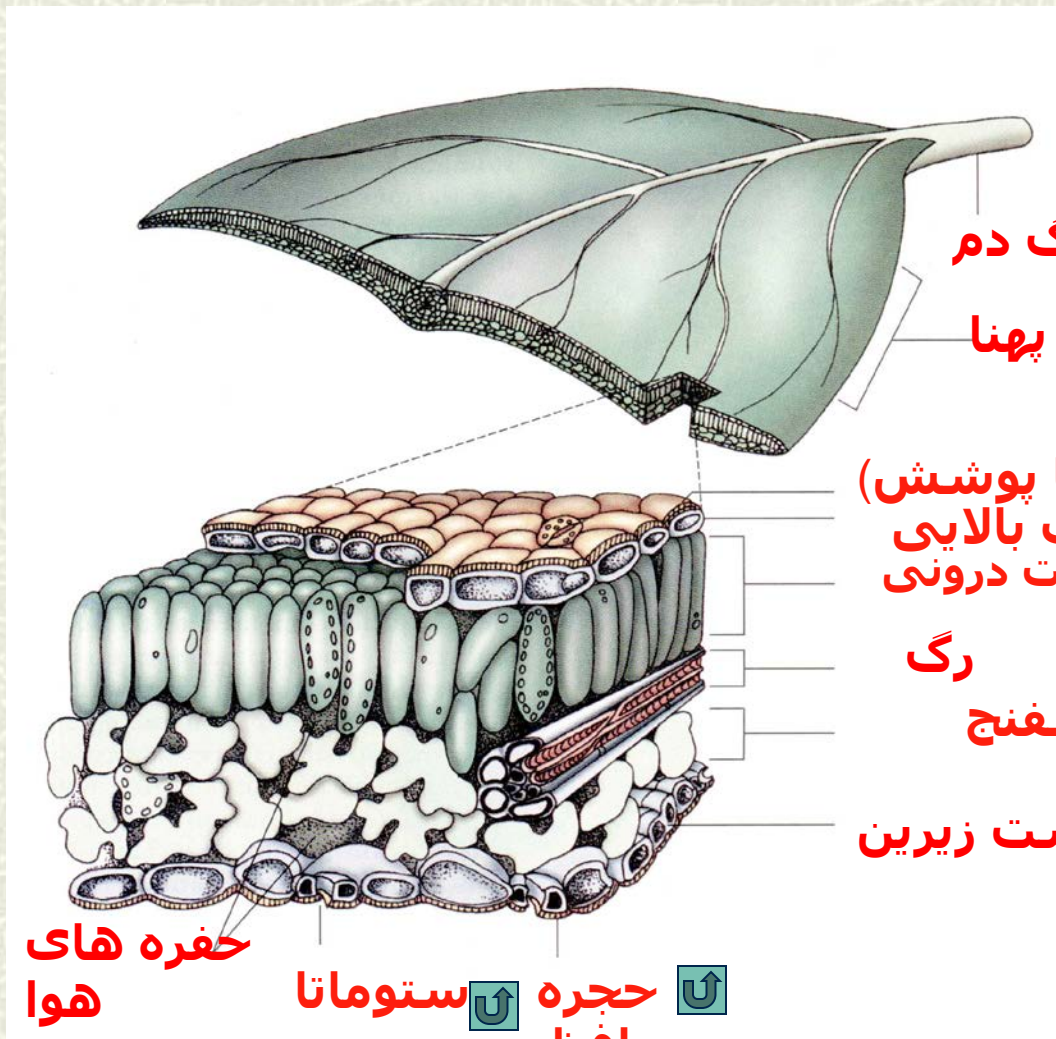
■ ۵. ستوماتا (منفذ) - معمولاً تحت روپوست های
زیرین ▶

■ سوراخ های کوچک برای تبادل گاز قرار دارد،
می تواند باز و مسدود گردد.

■ ۶. حجرات محافظ - باز شدن و مسدود شدن
ستوماتا یا منفذ را کنترل ▶ کند.

■ در یک طرف سوماتا قرار دارد.

اجزای داخلی برگ

برگ دم

پهنا

کیوتیکل (پوست یا پوشش)

روپوست بالایی

پلیسید میسوفیل (بافت درونی پرچین)

رگ

بافت درونی اسفنج

مانند

روپوست زیرین

حفره های

هوا

حجره

ستوماتا

محافظ

Stoma, singular

خلاصه

- ## پهنای برگ چه تفاوت دارد؟
- ## برگ میان را با برگ مقایسه نمائید.
- ## لبه برگ را چه می نامند؟
- ## برگ ساده از برگ مرکب چه تفاوت دارد؟
- ## آیا مثال برگ ساده و برگ مرکب را داده می توانید؟
- ## کدام چهار نوع برگ بندی در برگ وجود دارد؟

ادامه خلاصه

از قسمت خارجی برگ چه محافظت می نماید؟ (پوشش مومی می باشد)

وظیفه روپوست ها (پوست های بیرونی) چیست؟

طبقه پرچین را با طبقه اسفنجی یا اسفنج مانند مقایسه نمائید.

هدف جره محافظ چیست؟

تبادل گاز در کدام قسمت برگ صورت می گیرد؟